

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Griffie commissies Bestuur en Onderwijs
Vaste commissie voor Binnenlandse Zaken
Ter attentie van de heer C. Roovers
Plein 2
2511CR Den Haag

Per mail: cie.biza@tweedekamer.nl

Amersfoort, 10 mei 2019

Geachte heer Roovers,

Betreft: Gespreksnotitie Geonovum inzake rondetafelgesprek datasamenleving en democratie

In aansluiting op uw verzoek in uw brief van 30 april jongstleden betreffende het rondetafelgesprek over datasamenleving en democratie dat zal plaatsvinden op woensdag 15 mei 2019 van 14.00 tot 17.00 uur, treft u in de bijlage aan de gespreksnotitie die ik opstelde en die ik graag alsdan nader toelicht.

Voelt u zich uiteraard vrij deze te verspreiden onder de commissieleden en andere genodigden.

Mocht u nog vragen hebben, laat u mij dat dan vooral weten.

Met vriendelijke groet,

R. van de Velde
Directeur Geonovum

Bijlage: 1

T 033 460 41 00
E info@geonovum.nl
I www.geonovum.nl

bezoekadres
Barchman Wuytierslaan 10
3818 LH Amersfoort

postadres
Postbus 508
3800 AM Amersfoort

MEMO

Onderwerp Position paper locatie-data inzake rondetafelgesprek datasamenleving en democratie (woensdag 15 mei 2019 van 14.00 tot 17.00 uur)
Aan Leden van de Commissie voor Binnenlandse Zaken
Van Rob van de Velde – directeur Geonovum
Datum 10 mei 2019

Kort iets over Geonovum

Geonovum is een overheidsstichting. Onze missie is de overheid beter laten presteren met geo-informatie door de toegankelijkheid en uitwisseling daarvan te verbeteren. Daartoe ontwikkelen en beheren we generieke geo-standaarden, verspreiden we kennis en ondersteunen we het [GI-beraad](#) en dit alles met het doel de geo-informatie infrastructuur te versterken.

Geonovum heeft een aantal verkenningen uitgevoerd naar de rol van locatie-gegevens in de datasamenleving. Recent organiseerden wij een studiereis naar Silicon Valley.¹

Onze beelden

De digitale leefomgeving

Data is niet meer weg te denken uit ons dagelijks leven: het zit in de haarvaten van onze economie, ons bestuur en ons sociaal leven. Het is een gevolg van de digitalisering van onze samenleving die gaande is en waarmee we in feite een *digitale leefomgeving* hebben geschapen. Daarbij is geen sprake van een keuze: praktisch iedere interactie van mensen (en hun objecten) veronderstelt en vereist een digitale zend- en ontvangstknoop. Niet meedoen betekent in feite er niet meer bij horen op ieder denkbaar vlak, waar je ook bent op de wereld.

Cruciale rol van locatie-informatie

Locatie-gegevens spelen een steeds grotere rol in de samenleving. Het is essentiële publieke infrastructuur geworden. **Veiligheid** : welke activiteiten vinden in nabijheid van een risico-object plaats, welke leidingen liggen hier onder de grond, veiligheid rond evenementen. **Leefbaarheid** : wat zijn de percelen, gebieden waar sprake zal zijn van wateroverlast, of droogte, wat zijn hotspots met stapeling van fijnstof en NOx, verkeersmanagement. **Dienstverlening** : de vereenvoudiging van het Omgevingsrecht : 1 klik op de kaart : welke regels en afspraken hier gelden; wat is hier vergunningsvrij, waar moet ik als burger of bedrijf aan voldoen.

Locatie-informatie altijd en overal

Geografische informatie werd tot voor enkele jaren geleden vooral geregistreerd door specialisten (landmeters, cartografen). Dat is compleet veranderd.

Nu registeren onze smartphones -vaak zonder dat we dat door hebben- een voortdurende en massieve stroom locatiegegevens. Door de convergentie van technologie (locatie-technologie, data-analytics, artificiële intelligentie) zijn dat niet zomaar x-y-z coördinaten, maar gegevens over u en mij waar ik ben, waar ik ben geweest, hoe ik heb gereisd, met wie ik dat nog meer heb gedaan, en steeds meer en steeds beter wat ik daar heb gedaan.

Een andere enorm snel gegroeide bron van geografische data zijn satelliet waarnemingen. Ook dat realiseren we ons vaak niet ; er komen steeds meer aardobservatie satellieten, die steeds goedkoper worden, en waarmee door private partijen anno vandaag tenminste een keer per dag een opname maken van het hele aardoppervlak wordt gemaakt. Als dat een interessante plek is zal dat vaker per dag gaan gebeuren, waarbij je veranderingen kunt waarnemen van iets op het dak, op straat in de tuin wat twee vierkante meter is of groter. Tenslotte doet zich voor, dat locatie een buitengewoon krachtig middel is om gegevens met elkaar in verband te brengen en daarmee te verrijken.

Gekoppeld aan ongekend goedkope opslag- en transportcapaciteit vliegen locatie-gegevens de aarde over en landen bij (vooral) de grote platforms. Binnen deze data is locatie-informatie *the golden nugget*: dat iets is

¹ Geonovum (2017) '[Rapportage Verkenning locatiegegevens en sociale platforms](#)'; Geonovum (2018) Rapportage Overheid en "sociale" locatiedata; Geonovum (2018) Op weg naar een sensorverordening; Geonovum (2019) 'That's a very good question' : verslag studiereis Silicon Valley GeoSamen.

gebeurd wordt veel interessanter als men daar een plek (en moment) aan kan verbinden, vooral als men dat longitudinaal en consistent kan doen. En de platformen die de afgelopen jaren zijn opgekomen kunnen dat als geen ander.

Anders gezegd, locatie-informatie is niet alleen essentiële publieke (inter)nationale infrastructuur van cruciaal belang voor het ordenen en het goed functioneren van ons bestuur, onze economie en in feite onze samenleving, maar ook een van de basis voor de opkomst en het bestaan van grote technologiebedrijven.

Ongekende marktmacht

Deze platformen zijn actief in zogenaamde *multi-sided markets*: ze zijn in feite het knooppunt tussen gebruikers, adverteerders op het platform en andere leveranciers – denk daarbij aan Airbnb en Uber maar ook kleinere partijen – die deze gebruikersdata benutten voor ontwikkeling en vermarkting van hun producten. Veel van de grote platformen zijn onderling verbonden (technisch, economisch of financieel). Met deze *'man in the middle'* positie vormen ze niet alleen een enorme marktmacht richting gebruikers en tal van afhankelijke sectoren, ze bepalen in feite ook de voorwaarden voor toegang tot en de inhoud van het informatieaanbod.

Destabilisatie op tal van niveaus

De opkomst van deze platforms destabiliseert met ongekende kracht tal van precare evenwichten. Ze veranderen de machtsverdeling, tasten het gezonde functioneren van tal van - voorheen onverbonden - markten aan en raken aan de basisbehoeften van onze burgers: persoonlijke autonomie ter ontwikkeling van een eigen identiteit, keuzevrijheid, vrijheid van meningsuiting, privacy, controleerbaarheid van de macht, rechtvaardigheid en menselijke waardigheid.

Oproep

In het licht van bovenstaande vragen wij aandacht voor :

- Het vergroten van awareness en inzicht in het voortdurend registreren van locatie-data. Om deze kennis over te dragen kan gedacht worden aan games of experiences. Dit zou onder meer kunnen passen in het aanbod van het GeoFort, een interactief science center met ruim 100.000 bezoekers per jaar.
- Het waarborgen van de autonomie in keuzes en handelen en bescherming tegen beïnvloeding, verdienen veel meer aandacht dan ze nu krijgen. Privacy is hier slechts een aspect van. Ontwikkel hiervoor de kaders en geef de toezichhouders daarvan een nieuwe opdracht.
- Het opnieuw definiëren van de verhouding tussen publiek, privaat en burger. Locatie-data van deze omvang en met deze mogelijkheden vormen een maatschappelijk goed. Of de Nederlandse samenleving daar de vruchten van kan plukken hangt nu af van beslissingen in enkele board rooms, meestal aan de andere kant van de oceaan.